

УДК 657.446

Букало Н.А., к.е.н., доцент
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІН ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено сутність поняття «облікова політика», здійснено аналіз змін щодо облікової політики підприємств у процесі реформування національної системи бухгалтерського обліку.

Ключові слова: облікова політика, аналіз, бухгалтерський облік.

Bukalo N.

PARTICULARITIES OF ACCOUNTING POLICIES

The article examines the nature of «accounting policies», analyzed changes in accounting policies in the reform of the national accounting system.

Keywords: accounting policy analysis, accounting.

Букало Н.А.

ОСОБЕННОСТИ ИЗМЕНЕНИЙ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье исследована сущность понятия «учетная политика», осуществлен анализ изменений по учетной политики предприятий в процессе реформирования национальной системы бухгалтерского учета.

Ключевые слова: учетная политика, анализ, бухгалтерский учет.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Застосування облікової політики визначено концепцією сучасної системи обліку, згідно якої централізовано встановлюються загальні правила побудови бухгалтерського обліку, які конкретизуються на окремому підприємстві залежно від сфери та умов діяльності, обраної системи управління, кваліфікації персоналу, технічного забезпечення облікового процесу тощо.

Облікова політика є основою для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а також інформаційною

Букало Н.А.

базою системи управління. Одним з базових принципів здійснення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є послідовність, проте з прийняттям Податкового кодексу, НП(С)БО №1, НП(С)БО №2 виникла необхідність внесення змін до облікової політики, що і обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання формування облікової політики в цілому та її складових досить широко висвітлене у роботах Алборова Р.А., Бутинця Ф.Ф. Нечитайло А.І., Лінника В.Г., та інших. Незважаючи на те, існує ще ряд проблемних питань, пов'язаних як із теорією, так і з практикою її організації.

Цілі статті. Метою статті є дослідження сутності поняття «облікова політика», проведення аналізу щодо змін облікової політики підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Облікова політика є елементом системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві, може враховувати організаційно-правову форму підприємства, галузеві особливості економічної діяльності, обсяги виробництва тощо.

Процес організації обліку повинен своєчасно забезпечити користувачів інформації (зовнішніх та внутрішніх) достовірними даними у вигляді та обсязі, достатніми для прийняття ефективних управлінських рішень.

Підприємство самостійно на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства, а також зміни до неї [1].

Облікова політика – це організація діяльності підприємства, яка застосовується із самого початку здійснення його господарських операцій. Від складових елементів облікової політики підприємства залежить достовірне відображення господарських операцій, а відповідно й інформація у фінансовій звітності. Положення щодо обліку господарських операцій розробляється на тривалий термін (мінімум на рік), тож ставитися до його розробки потрібно уважно [2].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика визначається як

сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності [3].

Досліджуючи поняття «облікова політика» (account policy) виявлено, що під цим терміном деякі автори розуміють прийняту підприємством сукупність способів ведення бухгалтерського обліку [4].

Так, Ю.А. Верига вважає, що облікова політика – це “сукупність припущень, правил і способів, які приймаються керівництвом підприємства для складання та подання фінансової звітності” [5]. Багатьма авторами визначення облікової політики дається майже аналогічно визначенню, даному положеннями бухгалтерського обліку.

Є три підходи до визначення змісту і структури наказу про облікову політику: [6].

- наказ про облікову політику повинен включати як вибір методів оцінки об'єктів обліку, так і інших елементів організації бухгалтерського обліку на підприємстві, з чим ми погоджуємося;

- у наказі про облікову політику мають відображатися тільки обрані підприємством методи оцінки об'єктів, а інші елементи організації обліку мають бути визначені наказом про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві;

- значно розширюється поняття облікової політики за рахунок інших видів політик, зокрема, стратегічної, виробничої, кадрової тощо.

Вплив зміни облікової політики та облікових оцінок на події та операції минулих періодів відображається у звітності відповідно до П(С)БО 6, основним методичним аспектом використання якого є розмежування зазначених змін.

В міжнародній практиці зміни облікової політики розглядаються в міжнародному стандарті МСФЗ (IAS) 8 «Облікова політика, зміни в попередніх оцінках і помилки». У системі нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні діють Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» (затв. ВРУ від 16.07.1999р. № 996–XIV) [3] та національні Положення (Стандарти) бухгалтерського обліку – П(С)БО, яких на сьогодні є тридцять чотири.

Відповідно до МСФЗ (IAS) 8 «Облікова політика, зміни в попередніх оцінках і помилки», облікова політика – це конкретні принципи, основи, угоди, правила та практика, що застосовуються організацією для підготовки та подання фінансової звітності [7].

Розпорядчий документ про облікову політику може бути прийнятий як базисний на час діяльності підприємства, до якого за необхідності вносяться зміни з визначеного часу. У разі внесення до облікової політики змін, що за обсягом охоплюють більшу частину тексту або істотно впливають на її зміст, розпорядчий документ про облікову політику доцільно повністю викласти в новій редакції [8].

На основі принципу послідовності облікова політика підприємства має передбачати постійне (із року в рік) застосування прийнятої стабільної облікової політики.

Змінити облікову політику підприємство може у виняткових випадках, прямо встановлених в положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку. Перегляд облікової політики має бути обґрунтований.

Облікова політика може бути змінена, як правило, з початку року у випадках, якщо:

- змінюються на підприємстві статутні вимоги;
- змінюються вимоги органу, який здійснює функції з державного регулювання методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- зміни облікової політики забезпечать більш достовірне відображення подій (господарських операцій) у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності.

Розпорядчий документ про облікову політику може бути прийнятий як базисний на час діяльності підприємства, до якого за потреби вносяться зміни з визначеного часу. У разі внесення до облікової політики змін, що за обсягом охоплюють більшу частину тексту або істотно впливають на її зміст, розпорядчий документ про облікову політику доцільно повністю викласти в новій редакції.

Облікова політика підприємства з урахуванням внесених змін наводиться у примітках до річної фінансової звітності у формі опису або шляхом прикладання до звітності копії розпорядчого документа [1; 9].

Вплив зміни облікової політики на події та операції минулих періодів відображається у звітності шляхом:

- коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року.
- повторного надання порівняльної інформації щодо попередніх звітних періодів.

У випадку, коли суму коригування нерозподіленого прибутку на

початок звітнього року неможливо визначити достовірно, то облікова політика поширюється лише на події та операції, які відбуваються після дати зміни облікової політики, а, якщо неможливо розрізнити зміну облікової політики та зміну облікових оцінок, то це розглядається і відображається як зміна облікових оцінок [9].

Висновки : Отже, облікова політика це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Складові облікової політики самостійно встановлюються підприємством, про що потрібно зазначити у наказі про облікову політику, але є низка складових, що чітко встановлені відповідними П(С)БО. Змінити облікову політику підприємство може у виняткових випадках, прямо встановлених в положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

1. Наказ Мінфіну від 27.06.2013 № 635 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/treasury/3971-635.html> .
2. Водоп'янова О. Облікова політика: починаємо новий рік. / О. Водоп'янова. // Дебет–Кредит. – № 05. – 2010. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dtk.com.ua/show/1cid04362.html>.
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність [Електронний ресурс] : Закон України: [затв. ВРУ від 16.07.1999 р. № 996
4. X I V]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/>.
5. Нечитайло А.И. Учетная политика предприятия как фактор управления величиной финансовых результатов. Бухгалтерский учет, анализ и аудит в системе информационного обеспечения управления организацией / А. И. Нечитайло, И. И. Петрова.. – СПб, 2001. – 104 с.
6. Удосконалення обліку та аналізу господарської діяльності на основі впровадження нових Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні: Тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. 16 – 18 жовт. 2000р. / Відп. за вип. В.М. Іваненко. – К.: КНЕУ, 2000. – 268 с.
7. Становлення облікової політики в Україні: Тези доп. Всеукр. Наук. Конф. 18–19 травня 2007 р. – Тернопіль: Економічна думка, 2007.– 339с.
8. Международные стандарты финансовой отчетности 2005: – М.: Аскери – АССА, 2005. – 1064 с.
9. Лист Мінфіну України № 31–34000–10–5/27793, від 21.12.2005 «Про облікову політику». – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.2132.0>.
10. Національні стандарти бухгалтерського обліку. // Все про бухгалтерський облік. Частина I. НП(С)БО 1, П(С)БО 6–12. 2013. – №55. – С. 1–80.